

Gospodarske razmere ob začetku 20. st. (U/69,70)

1. Industrijska revolucija je imela velik vpliv.

Kako je vplivala na Evropske države in ZDA?

Izdelovale so velike količine industrijskih proizvodov, vlagale v njihov razvoj.

Kakšen odnos se je razvil med industrijsko razvitimi državami, kako se je ta odnos kazal?

Med seboj so tekmovali, prizadevale so si, da bi pridobile čim več kolonialnih posesti.

Kaj se je zgodilo z industrijsko nerazvitimi državami?

Bile so revne in odvisne od industrijskih velesil.

Katera država je imela vodilno vlogo v svetovnem gospodarstvu v začetku 20. st.?

ZDA

2. Gospodarstvo je močno zaznamovala tudi 1. svetovna vojna.

Navedi vsaj 3 značilnosti vojnega gospodarstva.

- Vlade so prevzele nadzor nad gospodarstvom, odločale kaj in koliko bodo proizvajali,
- vsi, ki so bili zmožni za delo, so morali delati, zato brezposelnosti ni bilo,
- pomembno vlogo so imele ženske – namesto moških so delale v tovarnah, pisarnah, trgovinah,
- uvedena je bila racionalizacija prehrane.

Navedi 3 gospodarske posledice 1. svetovne vojne.

- Države so bile finančno izčrpane,
- Evropa je izgubila vodilno mesto v gospodarstvu,
- razvila se je gospodarska kriza.

Vrednost nemške marke je leta 1923 tako padla, da so se cene spreminjale vsako uro. To je izničilo prihranke in dolgove prebivalcev. Nemka na fotografiji nemške marke uporablja kot gorivo.

3. Po 1. svetovni vojni sta se razvijala 2 različna gospodarska sistema.

Dopolni.

Ime gospod. sistema	kapitalizem	socializem
Države	Evropske države, ZDA, preostali	Sovjetska zveza
Značilnosti	• zasebna lastnina • pomembna sta podjetnost in interes lastnikov podjetij • ponudba na trgu je odvisna od tekmovalnosti ter povpraševanja in ponudbe • cene se oblikujejo svobodno	• državna lastnina • plansko gospodarstvo – o gospodarstvu odloča država • primanjkuje živil in blaga za široko uporabo

Kaj je povzročilo svetovno gospodarsko krizo (U/71–73)

Naraščanje proizvodnje v ZDA

1. Kdo je oblikoval svetovni trg po vojni

Katero ime so dobila 20. leta 20. st. v ZDA? **Zlata dvajseta leta.**

Zakaj so dobila tako ime? **Ker se je povečala proizvodnja in se je izboljšalo življenje.**

Navedi.

Vrste industrije, ki so se razvile: **strojna, kemična, avtomobilska**

Pripomočki, ki so postali bolj dostopni: **telefon, radio, avto, gospodinjski pripomočki**

Kaj je bil glavni cilj mnogih (predvsem premožnejših) Američanov? **Imeti hišo, dobro službo, veliko hrane, izposojali so si denar in z njim kupovali delnice.**

Kako so se zabavali revnejši? **Obiskovali so filmske predstave (bogati so se družili v jazz klubih, na zabavah, se vozili na izlete ...).**

2. Vzroki in posledice svetovne gospodarske krize

Mnogi so hoteli obogateti s kupovanjem delnic. Kako je to vplivalo na ceno delnic?

Cena je hitro naraščala.

Kateri dogodek je zaznamoval 24. oktober 1929? **Zlom borze na Wall Streetu v New Yorku.**

Kaj se je dogajalo na omenjeni dan? **Ker so cene delnic padle, so jih ljudje hoteli prodati, a jih nihče ni hotel kupiti, cene so še padle, zaradi česar je veliko izgubilo vse premoženje.**

Kaj je dogodek pomenil za ljudi? **Veliko ljudi je izgubilo vse premoženje, banke so ostale brez denarja, ljudje niso mogli več kupovati proizvodov, kar je pomenilo, da jih trgovine niso mogle prodati, posledično jih niso več naročali pri proizvajalcih, ki so zato odpustili delavce, ti pa tako niso dobili plače in niso mogli kupovati ... (začaran krog)**

Obdobje po tem dogodku imenujemo **velika gospodarska kriza**. Kaj je zanj značilno?

ZDA	Uničeno je bilo blagostanje zlatih dvajsetih let.
Evropa	je bila z ZDA gospodarsko povezana, zato se je kriza razširila tudi tja.
Sovjetska zveza	Gospodarska kriza je bi prizadela.

Kaj je privedlo do svetovne gospodarske krize?

- Nepravična razdelitev bogastva,
- prevelika proizvodnja,
- zmanjšano povpraševanje po izdelkih,
- špekulacije na borzi (preprodaja delnic za hiter zaslužek, da bi to lahko počeli so se preveč zadolževali).

Kako se je svetovna gospodarska kriza odražala v Evropi?

Propadala so podjetja in banke, pojavila se je brezposelnost, ljudje so stavkali, vlade so se pogosto menjale ...

3. Kako je svet rešil veliko gospodarsko krizo

Kako so skušali rešiti veliko gospodarsko krizo v ZDA?

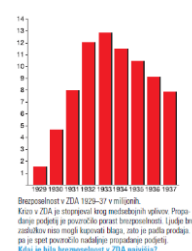
S programom reform New Deal (Novi program).

Navedi značilnosti nove gospodarske politike.

- Da bi zagotovili delovna mesta, so organizirali javna dela,
- vlada je podjetjem in kmetovalcem omogočala ugodna posojila, da so lahko ponovno začeli s proizvodnjo,
- brezposelni so dobili socialno pomoč,
- uvedli so državni nadzor nad finančnimi ustanovami.

Kaj je vplivalo na izboljšanje gospodarstva v času pred 2. svetovno vojno? **Vlaganje v vojno industrijo.**

Kako je velika gospodarska kriza vplivala na politični razvoj v Nemčiji? **Ljudje so podprli Hitlerja, ki je uvedel totalitarni režim.**

F. D. Roosevelt

Povezovanje v svetu in Evropi: Dopolni in primerjaj s svojim zapisom.

List se je prejšnji teden pri posredovanju izmuznil.

Ime organizacije	Kratika	Čas ustanovitve	Področje/namen/pomen delovanja
Organizacija združenih narodov			Spodbuja mednarodno sodelovanje in povezovanje na gospodarskem, kulturnem in socialnem področju, posreduje v humanitarnih zadevah, pri težavah beguncev ... trajnostnem razvoju
Gibanje neuvrščenih		1955	
Arabska liga		1945	
Organizacija afriške enotnosti			Spodbujanje enotnosti in solidarnosti med afriškimi državami za zagotavljanje boljših gospodarskih in političnih razmer v Af.
Zveza južnoameriških narodov	UNASUR		
Zveza držav jugovzhodne Azije		1967	
Evropska unija			Simboli Institucije

Podatkov se ne uči na pamet, pač pa si skušaj ustvariti predstavo o dogajanju v svetu. Vprašaj se npr.: Je vsaka država delovala le samostojno ali se je povezovala z drugimi? Katere države so se povezovala med seboj? Kaj jih je povezovalo? Se povezujejo tudi danes? So države skupaj kaj dosegle?